

Oktoberrevolutionen och de ryska kommunisternas taktik

Förord till boken "På väg till Oktober"

17 december 1924

Introduktion

Följande artikel publicerades första gången i *Pravda* den 20 (el. 24) december 1924 under rubriken "Oktober och kamrat Trotskijs teori om den permanenta revolutionen". Detta som ett led i den kampanj som fördes mot Trotskij under hösten 1924.* I januari 1925 kom den sedan ut som förord till boken "På väg till Oktober". Den skulle sedan återutges i flera gånger, bl a i samlingsvolymen *Leninismens frågor* (varifrån den hämtats här).

Till en början väckte inte artikeln särskilt stor uppmärksamhet, vilket bl a beror på att Stalin vid den aktuella tidpunkten inte ansågs vara någon större teoretiker. Men detta skulle ändras med tiden, när Stalin lyckades utmanövrera sina politiska motståndare.

Det som gör Stalins artikel anmärkningsvärd är främst att det är här som den stalinistiska tesen om "socialism i ett land" formuleras för första gången.** Teorin om "socialism i ett land" var från Stalins sida avsedd att ställas mot Trotskijs "den permanenta revolutionen". Men när det gäller "socialism i ett land" skulle det snart visa sig att även många av de som vid den aktuella tidpunkten var allierade med Stalin avvisade denna teori (däribland Zinovjev och Kamenev), eftersom de ansåg att den stred mot den klassiska marxismen och bolsjevikernas traditionella syn på frågan.***

Stalins artikel kan givetvis inte ryckas ut ur sitt sammanhang om man vill förstå den partistrid som fördes i Sovjet i mitten av 1920-talet och som Stalins artikel var en del av. Se någon (eller några) av följande texter för att råda bot på detta:

Isaac Deutscher [Den avväpnade profeten](#) (kapitlen 2-4)

E H Carr: [Oktobers lärdomar](#) och [Debatten om "socialism i ett land"](#)

Kentth-Åke Andersson: [Utvecklingen i Sovjet](#)

Efter Stalins artikel ges länkar till texter som rör debatten om "socialismen i ett land".

MF 10 april 2016

* Denna kampanj, som brukar kallas "den litterära debatten", drogs igång efter publiceringen av Trotskijs artikel [Oktobers lärdomar](#) i oktober 1924. I debatten deltog ett stort antal bolsjevik-ledare, förutom Stalin även Zinovjev, Kamenev, Kuusinen, Bucharin m fl. En del av de artiklarna publicerades i den svenska kommunistiska pressen, se [Artikelsamling: "Den litterära debatten" 1924-25 i svensk kommunistpress](#).

** Här är det nog på sin plats med ett klarläggande, ty den som har tillgång till Stalins skrifter kan få uppfattningen att Stalin framförde idén om "socialism i ett land" i artikeln "Till leninismens frågor" redan i maj 1924. Där kan man nämligen bl a läsa meningen:

"När det segerrika proletarietet i ett land konsoliderat sin makt och dragit bönderna med sig, kan och måste det bygga upp det socialistiska samhället."

Men saken är den att denna formulering infördes först 1925, i en senare, reviderad upplaga av skriften (vilket f ö Stalin själv medger i artikeln "Till Leninismens frågor" i januari 1926). I första upplagan stod nämligen i stället:

"Socialismens viktigaste uppgift – att organisera den socialistiska produktionen – är ännu olöst. Kan man lösa denna uppgift, kan man uppnå socialismens slutgiltiga seger i ett land utan gemensamma ansträngningar av proletärererna i flera framskridna länder? Nej, det kan man inte."

Se Inledningen till artikeln [Socialism i ett land?](#) som bl a närmare utreder denna fråga.

*** Se t ex Zinovjevs [Om leninismen](#), som publicerades i oktober 1925.

I. Den yttre och den inre situationen under Oktoberrevolutionen

Tre omständigheter av yttre natur var bestämmande för den relativa lätthet, varmed den proletära revolutionen i Ryssland lyckades spränga imperialismens kedjor och på så sätt störta bourgeoisins makt.

För det första den omständigheten att Oktoberrevolutionen började under en period av förbitterad kamp mellan de två imperialistiska huvudgrupperna, den engelsk-franska och den österrikisk-tyska, då dessa grupper var inbegripna i en kamp på liv och död med varandra och varken hade iii eller medel att ägna allvarlig uppmärksamhet åt kampen mot Oktoberrevolutionen. Denna omständighet hade en utomordentlig betydelse för Oktoberrevolutionen, ty den fick härigenom möjlighet att utnyttja de skarpa sammanstötningarna inom imperialismens läger till att befästa och organisera sina styrkor.

För det andra den omständigheten att Oktoberrevolutionen började under det imperialistiska kriget, då de arbetande massorna, som var utpinade av kriget och törstade efter fred, genom tingens egen logik leddes fram till den proletära revolutionen som den enda utvägen ur kriget. Denna omständighet hade den mest allvarliga betydelse för Oktoberrevolutionen, ty den satte fredens mäktiga vapen i dess händer, underlättade för den möjligheten att förknippa sovjetomstörtningen med det förhatliga krigets avslutande och förskaffade den härigenom en massomfattande sympati såväl i väster bland arbetarna, som i öster bland de förtryckta folken.

För det tredje den omständigheten att det fanns en mäktig arbetarrörelse i Europa, och det faktum att den revolutionära kris som det långvariga imperialistiska kriget framkallat mognade i östern och västern. Denna omständighet hade en ovärderlig betydelse för revolutionen i Ryssland, ty den tryggade revolutionen trogna bundsförvanter utanför Ryssland i dess kamp mot världsimperialismen.

Men förutom dessa omständigheter av yttre natur hade Oktoberrevolutionen även en hel rad gynnsamma inre förutsättningar, som underlättade dess seger.

Av dessa förutsättningar bör följande betraktas som de viktigaste.

För det första åtnjöt Oktoberrevolutionen. det aktivaste understöd av den väldiga majoriteten av Rysslands arbetarklass.

För det andra understöddes: den otvivelaktigt av de fattiga bönderna och av flertalet soldater, som törstade efter fred och jord.

För det tredje stod i dess spets som ledande kraft ett så beprövat parti som bolsjevikpartiet, vars styrka inte endast låg i dess erfarenhet och dess genom år av arbete vunna disciplin, utan även i dess vidsträckta förbindelser med de arbetande massorna.

För det fjärde stod Oktoberrevolutionen inför sådana jämförelsevis lätt besegrade fiender, som den mer eller mindre svaga ryska bourgeoisin, godsägarnas av bonde-”upploppen” fullständigt demoraliserade klass samt de under krigets gång fullständigt bankrutterade kompromisspartierna (mensjevikernas och socialistrevolutionärernas partier).

För det femte hade den till sitt förfogande den unga statens väldiga vidder, där den fritt kunde manövrera, retirera, när situationen så krävde, hämta andan, samla krafter o. s. v.

För det sjätte kunde Oktoberrevolutionen i sin kamp mot kontrarevolutionen räkna med att en tillräcklig mängd livsmedels-, bränsle- och råvaruresurser fanns inom landet.

Dessa yttre och inre omständigheter i förening skapade den egenartade situation, som var avgörande för Oktoberrevolutionens jämförelsevis lätt vunna seger.

Det betyder naturligtvis inte att Oktoberrevolutionen inte skulle haft sina svaga punkter beträffande den yttre och inre situationen. Vad betyder inte exempelvis ett sådant minus, som att Oktoberrevolutionen i viss mån stod ensam, att det inte fanns något sovjetland vid sidan av den och i dess grannskap, som den skulle kunnat stödja sig på? Utan tvivel skulle den kommande revolutionen, exempelvis i Tyskland, i detta avseende befinna sig i ett fördelaktigare läge, ty den kommer att i sitt grannskap ha ett så mäktigt sovjetland som vår Sovjetunion. Jag skall inte ens tala om ett sådant minus för Oktoberrevolutionen, som att det inte fanns en proletär majoritet i landet.

Men dessa minus understryker endast den oerhörda betydelsen av Oktoberrevolutionens säregna inre och yttre betingelser, varom vi talade ovan.

”Det var lätt för Ryssland”, säger Lenin, ”att i den konkreta, historiskt sett högst originella situationen 1917 *börja* den socialistiska revolutionen, medan det kommer att vara svårare för Ryssland än för de västeuropeiska länderna att *fortsätta* och slutföra den. Redan i början av 1918 fick jag anledning att påpeka denna omständighet, och de följande två årens erfarenhet har fullständigt bevisat riktigheten av detta omdöme. Sådana specifika betingelser som: 1. möjligheten att förena sovjetomvälvningen med det därigenom framkallade avslutandet av det imperialistiska kriget, vilket i otrolig grad utpinat arbetarna och bönderna; 2. möjligheten att under en viss tid utnyttja kampen på liv och död mellan två mäktiga världskonstellationer av imperialistiska rövare, vilka två grupper inte kunde ena sig mot sovjetfienden; 3. möjligheten att uthärda ett jämförelsevis långvarigt inbördeskrig, delvis tack vare landets väldiga omfång och de miserabla kommunikationsmedlen; 4. förefintligheten av en så djupgående borgerligt-demokratisk revolutionär rörelse bland bönderna att proletariatets parti upptog bondepartiets revolutionära krav (det socialist-revolutionära partiets, ett parti, som till sitt flertal är skarpt fientligt mot bolsjevismen) och genast förverkligade dem tack vare proletariatets erövring av den politiska makten; — sådana specifika förhållanden förefinnes inte nu i Västeuropa, och återupprepningen av sådana eller liknande förhållanden är inte alltför lätt. Det är bl. a. därför — jämte en rad andra orsaker — som det är svårare för Västeuropa än för oss att *börja* den socialistiska revolutionen.” (*Lenin*, ”Kommunismens barnsjukdom”, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 122.)

Dessa Lenins ord får man inte glömma.

II. Om oktoberrevolutionens två särdrag eller oktober och Trotskijs teori om den ”permanent” revolutionen

Oktoberrevolutionen har två särdrag, som det framför allt gäller att göra klart för sig för att förstå denna revolutions inre mening och historiska betydelse.

Vad är det för särdrag?

Det är för det första det faktum att proletariatets diktatur hos oss föddes som en makt, vilken uppstod på grundval av förbundet mellan proletariatet och de arbetande bondemassorna, de senare ledda av proletariatet. Det är för det andra det faktum att proletariatets diktatur hos oss befästes som resultat av socialismens seger i ett enda land, kapitalistiskt föga utvecklat, medan kapitalismen bibehölls i andra, kapitalistiskt mera utvecklade länder. Det betyder naturligtvis inte att Oktoberrevolutionen saknar andra särdrag. Men just dessa två särdrag är nu viktiga för oss inte bara därför att de exakt ger uttryck åt Oktoberrevolutionens väsen, utan också därför att de förträffligt avslöjar den opportunistiska naturen hos teorin om den ”permanent revolutionen”.

Låt oss i korthet undersöka dessa särdrag.

Frågan om småbourgeoisins arbetande massor i stad och på land, frågan om att vinna dessa massor på proletariatets sida är den proletära revolutionens viktigaste fråga. Vem städernas och landsbygdens arbetande folk kommer att understödja i kampen om makten, bourgeoisin eller proletariatet, vems reserv det blir, bourgeoisins eller proletariatets reserv — härav är

revolutionens öde och den proletära diktaturens stabilitet beroende. Revolutionerna 1848 och 1871 i Frankrike led nederlag huvudsakligen därför att bondereserverna visade sig stå på bourgeoisins sida. Oktoberrevolutionen segrade därför att den förmådde rycka ifrån bourgeoisin dess bondereserver, att den förmådde vinna dessa reserver för proletariatets sak och att proletariatet i denna revolution visade sig vara den enda ledande kraften för det arbetande folkets miljonmassor i stad och på land.

Den som inte förstått detta kommer aldrig att förstå vare sig Oktoberrevolutionens karaktär eller den proletära diktaturens natur eller det säregna i vår proletära makts inre politik.

'Proletariatets diktatur är inte helt enkelt en högsta regeringsgrupp, som "skickligt" "utvalts" av en "erfaren strategs" aktsamma hand och som "klokt stöder sig" på det ena eller andra befolkningsskiktet. Proletariatets diktatur är proletariatets och de arbetande bondemassornas klassförbund för att störta kapitalet, för att leda socialismen till slutlig seger, under den betingelsen att proletariatet utgör den ledande kraften i detta förbund.

Här är det således inte fråga om att "en smula" underskatta eller "en smula" överskatta bonderörelsens revolutionära möjligheter, som vissa diplomatiska advokater för den "permanenta revolutionen" nu älskar att uttrycka sig. Här är det fråga om den nya proletära statens natur, sådan den uppstått genom Oktoberrevolutionen. Här är det fråga om den proletära maktens karaktär, om grundvalarna för den, proletära diktaturen själv.

"Proletariatets diktatur", säger Lenin, "är en särskild form av klassförbund mellan proletariatet, de arbetandes avantgarde, och de talrika icke-proletära skikten av det arbetande folket (småbourgeoisin, småföretagarna, bönderna, de intellektuella o. s. v.) eller deras flertal, ett förbund mot kapitalet, ett förbund för att fullständigt störta kapitalet, för att fullständigt undertrycka bourgeoisins motstånd och dess försök att återupprätta sitt välde, ett förbund i syfte att slutgiltigt upprätta och stabilisera socialismen." (Lenin, "Hur folket föres bakom ljuset med parollerna om frihet och jämlikhet", Samlade verk, b. XXIV, s. 311, ryska.)

Och vidare:

"Proletariatets diktatur betyder — om man översätter detta latinska, vetenskapliga, historiskt-filosofiska uttryck till ett enklare språk — följande:

i kampen för att störta kapitalets ok, under själva störtandet, i kampen för att behålla och befästa segern, under upprättandet av den nya, socialistiska samhällsordningen, i hela kampen för klassernas fullständiga avskaffande är endast en bestämd klass, nämligen industriarbetarna i städerna och i fabriken överhuvud taget, i stånd att leda hela de arbetandes och utsugnas massa." (Lenin, "Det stora initiativet", Samlade verk, b. XXIV, s. 336, ryska.)

Sådan är den teori om proletariatets diktatur, som Lenin utarbetat.

Ett av Oktoberrevolutionens särdrag består i att denna revolution utgör ett klassiskt förverkligande av den leninska teorin om proletariatets diktatur.

En del kamrater anser att denna teori är en rent "rysk" teori, som endast har att göra med förhållandena i Ryssland.. Det är oriktigt, fullständigt oriktigt. När Lenin talar om de icke-proletära klassernas arbetande massor, som ledes av proletariatet, syftar han inte endast på de ryska bönderna, utan också på de arbetande elementen i Sovjetunionens periferiområden, vilka för inte så länge sedan ännu var Rysslands kolonier. Lenin inskräpte outtröttligt att Rysslands proletariat ej kan segra annat än i förbund med dessa massor av annan nationalitet. I sina artiklar om den nationella frågan och i sina tal på Kommunistiska internationals kongresser yttrade Lenin upprepade gånger att världsrevolutionens seger är omöjlig utan ett revolutionärt förbund, utan ett revolutionärt block mellan proletariatet i de framskridna länderna och de förtryckta folken i de underkuvade kolonierna. Men vad är väl kolonierna annat än dessa samma förtryckta arbetande massor och framför allt de arbetande bonde-

massorna? Vem känner inte till att frågan om koloniernas befrielse *i grund och botten* är en fråga om befrielse av de icke-proletära klassernas arbetande massor från finanskapitalets förtryck och utsugning?

Men härav följer att den leninska teorin om proletariats diktatur ej är en rent "rysk" teori, utan en teori som ovillkorligen gäller för alla länder. Bolsjevismen är inte endast en rysk företeelse. "Bolsjevismen", säger Lenin, är en "*taktisk förebild för alla*". (Lenin, "Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky", Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 211.)

Det är det karaktäristiska för Oktoberrevolutionens första särdrag.

Hur förhåller det sig med Trotskijs teori om den "permanenta revolutionen" med utgångspunkt från denna Oktoberrevolutionens egenart?

Vi skall inte uppehålla oss vid Trotskijs inställning år 1905, då han "helt enkelt" glömde att bönderna utgör en revolutionär kraft och ställde parollen "ingen tsar, utan en arbetarregering", d. v. s. parollen om en revolution utan bönderna. Till och med Radek, denne diplomatiska advokat för den "permanenta revolutionen", är numera tvungen att erkänna, att den "permanenta revolutionen" år 1905 betydde "ett språng i luften" bort från verkligheten. Nu erkänner synbarligen alla att det inte längre är lönt att befatta sig med detta "språng i luften".

Vi skall inte heller uppehålla oss vid Trotskijs inställning under krigstiden, exempelvis år 1915, då han i sin artikel "Kampen om makten" utgick ifrån att "vi lever under imperialismens epok", att imperialismen "inte ställer den borgerliga nationen i motsättning till den gamla regimen, utan proletariatet mot den borgerliga nationen", och kom till den slutsatsen att böndernas revolutionära roll måste avtaga, att parollen om jordens konfiskering inte längre har den betydelse, som den tidigare hade. När Lenin behandlade denna artikel av Trotskij, beskyllde han honom som bekant för att "förneka" "böndernas roll" och yttrade att "Trotskij i själva verket hjälper de liberala arbetarpolitikerna i Ryssland, vilkas 'förnekande' av böndernas roll innebär, att de inte vill resa bönderna till revolution!". (Lenin, "Om de två linjerna i revolutionen", Samlade verk, b. XVIII, s. 318, ryska.)

Låt oss hellre övergå till Trotskijs senare arbeten i denna fråga, hans arbeten från den period, då proletariatets diktatur redan hunnit vinna stadga och då Trotskij hade möjlighet att i praxis pröva sin teori om den "permanenta revolutionen" och rätta sina fel. Vi tar Trotskijs "Förord" till boken "Året 1905", skrivet år 1922. * I detta "Förord" säger Trotskij om den "permanenta revolutionen" följande:

"Det var just under tiden mellan den 9 januari och oktoberstrejken år 1905 som de åsikter om den revolutionära utvecklingens karaktär i Ryssland utformades hos författaren, vilka fick benämningen teorin om den 'permanenta revolutionen'. Denna lärda benämning gav uttryck åt tanken att den ryska revolutionen, som står omedelbart inför borgerliga mål, likväl inte kan stanna vid dessa. Revolutionen kan inte lösa sina närmaste borgerliga uppgifter på annat sätt än genom att ställa proletariatet vid makten. Men när proletariatet tagit makten i sina händer, kan det inte låta sig begränsas av borgerliga skrankor i revolutionen. Tvärtom, just för att trygga sin seger måste det proletära avantgardet redan under den första perioden av sitt herravälde göra de mest djupgående ingrepp inte endast i den feodala, utan också i den borgerliga egendomen. Härvid råkar det i *fientlig konflikt* inte bara med alla de grupperingar av bourgeoisin, som under första stadiet av dess revolutionära kamp gav det sitt understöd, utan också med *de breda bondemassor*, vilka hjälpt proletariatet att komma till makten. Motsättningarna i arbetarregeringens läge i ett efterblivet land med övervägande bondebefolkning kan finna sin lösning *endast* i internationell måttstock, på den proletära världsrevolutionens arena."¹

* Förordet finns på svenska i boken *Året 1905* (Rättvisböcker 2011), s. 341-345 – MF

¹ Kurs. av mig. J. St.

Så talar Trotskij om sin ”permanent revolution”.

Man behöver endast jämföra detta citat med ovan anförda citat ur Lenins verk om proletariats diktatur för att fatta hela den avgrund, som skiljer den leninska teorin om proletariats diktatur från Trotskij's teori om den ”permanent revolutionen”.

Lenin talar om proletariats *förbund* med de arbetande bondeskikten som grundvalen för proletariats diktatur. Hos Trotskij däremot blir det ”*fientliga konflikter*” mellan det ”proletära avantgardet” och ”de breda bondemassorna”.

Lenin talar om proletariats, *ledning* av de arbetande och utsugna massorna. Hos, Trotskij däremot blir det ”*motsättningar* i arbetarregeringens läge i ett efterblivet land med övervägande bondebefolkning”.

Enligt Lenin hämtar revolutionen framför allt sina krafter från arbetarna och bönderna i själva Ryssland. Hos Trotskij däremot blir det så, att de erforderliga krafterna *endast* kan hämtas ”på den proletära världsrevolutionens arena”.

Men hur går det, om världsrevolutionen är dömd att inträffa med försening? Har vår revolution då alls någon utsikt? Trotskij ger alls ingen utsikt, ty ”motsättningarna i arbetarregeringens läge ... kan finna sin lösning *endast* ... på den proletära världsrevolutionens arena”. Enligt denna plan återstår för vår revolution bara ett perspektiv: att vegetera i sina egna motsättningar och ruttna på rot i väntan på världsrevolutionen.

Vad är proletariats diktatur enligt Lenin?

Proletariats diktatur är en makt, som stöder sig på förbundet mellan proletariatet och de arbetande bondemassorna för att ”fullständigt störta kapitalet” för att ”slutgiltigt upprätta och befästa socialismen”.

Vad är proletariats diktatur enligt Trotskij?

Proletariats diktatur är en makt, som råkar ”i fientliga konflikter” med ”de breda bondemassorna” och som söker ”motsättningarnas” lösning *endast* ”på den proletära världsrevolutionens arena”.

Vari skiljer sig denna ”teori om den permanent revolutionen” från mensjevismens bekanta teori, som förnekar den proletära diktaturens idé?

Skillnaden är i grund och botten alls ingen.

Tvivel är uteslutet. Den ”permanent revolutionen” är inte blott och bart en undervärdering av bonderörelsens revolutionära möjligheter. Den ”permanent revolutionen” är en sådan undervärdering av bonderörelsen, som leder till förnekande av den leninistiska teorin om proletariats diktatur.

Trotskij's ”permanent revolution” är en avart av mensjevismen.

Så förhåller det sig med Oktoberrevolutionens första särdrag.

Vad är det karaktäristiska för Oktoberrevolutionens andra särdrag?

Lenins studier av imperialismen, framför allt under krigsperioden, förde honom fram till lagen om de kapitalistiska ländernas olikmässiga, språngartade ekonomiska och politiska utveckling. Enligt denna lag försiggår ej företagens, trusternas, industrigrenarnas och de enskilda ländernas utveckling likmässigt, inte i bestämd ordningsföljd, inte så, att en trust, en industrigren eller ett land hela tiden går i spetsen och de andra trusterna eller länderna konsekvent i tur och ordning blir efter — utan språngartat, med avbrott i en del länders utveckling och med språng framåt i andra länders utveckling. Härvid leder den strävan att bibehålla de gamla

ställningarna, vilken är ”fullt berättigad” hos länder som distanserats, och den hos länder som avancerat likaså ”berättigade” strävan att erövra nya positioner, till att militära sammandrabbningar mellan de imperialistiska länderna blir oundvikligt nödvändiga. Så förhöll det sig exempelvis med Tyskland, som för ett halvt sekel sedan var ett efterblivet land i jämförelse med Frankrike och England. Detsamma bör sägas om Japan i jämförelse med Ryssland. Det är likväl bekant att Tyskland och Japan redan i början av 1900-talet hade hunnit så långt, att det förstnämnda landet lyckats gå förbi Frankrike och börjat tränga undan England på världsmarknaden, och Japan detsamma i förhållande till Ryssland. Ur dessa motsättningar uppstod ju som bekant det imperialistiska krig, som nyss utkämpats.

Denna lag utgår ifrån att:

1. ”Kapitalismen har vuxit över i ett världssystem av kolonialt förtryck och finansiellt förkvävande, vilket en handfull 'avancerade' länder utövar mot den gigantiska majoriteten av jordens befolkning.” (Förordet till franska upplagan av ”Imperialismen”. Lenin, Samlade skrifter i urval, b. VIII, s. 7.)
2. ”Delningen av detta 'byte' försiggår mellan två, tre världshärskande, till tänderna beväpnade rövare (Amerika, England och Japan), vilka drager in hela jorden i sitt krig om delningen av sitt byte.” (Samma arbete.)
3. De växande motsättningarna inom det finansiella förtryckets världssystem och oundvikligheten av krigiska konflikter leder till att imperialismens världsfront lätt kan angripas av revolutionen och att den sannolikt kommer att genombrytas i enskilda länder.
4. Detta genombrott kan sannolikast ske på de punkter och i de länder, där den imperialistiska frontens kedja är svagast, d. v. s. där imperialismen är minst rustad och revolutionen lättast kan utveckla sig.
5. Därför är socialismens seger i ett land, även om detta land är mindre utvecklat i kapitalistiskt avseende — ehuru kapitalismen bibehålles i andra land, även om dessa länder är mera utvecklade i kapitalistiskt avseende — fullt möjlig och sannolik.

Sådana är i få ord grunderna för den leninska teorin om den proletära revolutionen.

Vari består Oktoberrevolutionens andra särdrag?

Oktoberrevolutionens andra särdrag består däri, att denna revolution utgör ett mönster för hur den leninska teorin om den proletära revolutionen bör tillämpas i praktiken.

Den som inte förstått detta särdrag hos Oktoberrevolutionen, han kommer aldrig att förstå vare sig denna revolutions internationella väsen, dess kolossala internationella styrka eller dess egenartade utrikespolitik.

”Den ekonomiska och politiska utvecklingens olikmässighet”, säger Lenin, ”är en absolut lag för kapitalismen. Härav följer att socialismen till en början kan segra i några eller till och med i ett enskilt kapitalistiskt land. När proletariatet i detta land segrat, exproprierat kapitalisterna och hos sig organiserat en socialistisk produktion, skulle det komma att stå mot den övriga, kapitalistiska världen, dra med sig de förtryckta klasserna i andra länder, resa uppror mot kapitalisterna där och i nödfall till och med anlita krigsmakt mot utsugarklasserna och deras stater.” Ty ”nationernas fria sammanslutning i socialismen är omöjlig utan de socialistiska republikernas mer eller mindre långvariga och hårdnackade kamp mot de efterblivna staterna.” (Lenin, ”Om parollen Europas förenta stater”, Samlade skrifter i urval, b. IX, s. 31.)

Opportunisterna i alla länder påstår att den proletära revolutionen kan börja — om den enligt deras teori överhuvud taget måste börja någonstades — endast i industriellt utvecklade länder, att ju mera utvecklade dessa länder är i industriellt avseende, desto större chanser har

socialismens seger, medan de betraktar möjligheten av att socialismen kan segra i ett enskilt land och därtill i ett kapitalistiskt föga utvecklat land som utesluten, som något alldeles osannolikt. Redan under kriget uppställde Lenin med stöd av lagen om de imperialistiska staternas olikmässiga utveckling mot opportunisterna sin teori om den proletära revolutionen, om socialismens seger i ett land, även om detta land är mindre utvecklat i kapitalistiskt avseende.

Oktoberrevolutionen har som bekant helt bekräftat riktigheten av den leninska teorin om den proletära revolutionen.

Hur förhåller det sig med Trotskij's "permanent revolution", om vi utgår från den leninska teorin om den proletära revolutionens seger i ett land?

Låt oss ta Trotskij's broschyr "Vår revolution" (1906).* Trotskij skriver:

"Utan direkt, statligt stöd av det europeiska proletariatet kommer Rysslands arbetarklass inte att kunna behålla makten och förvandla sitt temporära herravälde till en bestående socialistisk diktatur. Detta kan inte ett ögonblick betvivlas "

Vad säger detta citat? Ja, det säger att socialismens seger i ett land, i detta fall i Ryssland, är omöjlig "utan direkt, statligt stöd av det europeiska proletariatet", d. v. s. innan det europeiska proletariatet erövrat makten.

Vad har denna "teori" gemensamt med Lenins sats att socialismens seger är möjlig "i ett enskilt kapitalistiskt land"?

Det är klart att här inte finns någonting gemensamt.

Men låt oss antaga att denna Trotskij's broschyr, som utgavs 1906, då det var svårt att fastställa vår revolutions karaktär, innehåller ofrivilliga fel och inte fullt motsvarar Trotskij's uppfattning under en senare period. Låt oss undersöka en annan broschyr av Trotskij, hans "Ett fredsprogram", som utkom före Oktoberrevolutionen 1917 och nu (1924) utgivits på nytt i boken "1917". I denna broschyr kritiserar Trotskij den leninska teorin om den proletära revolutionen och socialismens seger i ett land och uppställer mot denna teori parollen om Europas förenta stater. Han påstår att socialismens seger i ett land är omöjlig, att socialismens seger är möjlig endast såsom seger i några av Europas viktigaste länder (England, Ryssland, Tyskland), vilka sammansluter sig till Europas förenta stater, och att den under andra förhållanden är fullständigt omöjlig. Han säger rent ut att "en segerrik revolution i Ryssland eller England är otänkbar utan en revolution i Tyskland, och omvänt".

"Den enda i någon mån konkreta historiska invändningen mot parollen Europas förenta stater", säger Trotskij, "formulerades i den i Schweiz utkommande 'Social-Demokrat' (bolsjevikernas dåvarande centralorgan. J. St.) i följande sats: 'Den ekonomiska och politiska utvecklingens olikmässighet är kapitalismens absoluta lag'. Härav drog 'Social-Demokrat' den slutsatsen att socialismen kan segra i ett land och att det därför är alldeles onödigt att för varje stats vidkommande uppställa bildandet av Europas förenta stater som en betingelse för proletariatets diktatur. Att de olika ländernas kapitalistiska utveckling är olikmässig, är ett alldeles obestriddigt påstående. Men själva denna olikmässighet är ytterst olikmässig. Englands, Österrikes, Tysklands eller Frankrikes kapitalistiska nivå är inte densamma. Men i jämförelse med Afrika och Asien bildar alla dessa länder det kapitalistiska 'Europa', som är moget för den sociala revolutionen. Att intet enda land bör 'invänta' de andra i sin kamp, är en elementär tanke, som det är nyttigt och nödvändigt att upprepa för att inte idén om en parallell internationell aktion skall förbytas till idén om en avvaktande internationell inaktivitet. Utan att invänta andra inleder och fortsätter vi kampen på nationell grundval i full tillförsikt om att vårt initiativ skall ge en impuls åt kampen i andra

* Denna skrift är mer känd under namnet [Resultat och framtidsutsikter](#) – det följande citatet är från kapitel 8. I versionen på marxistarkivet återfinns citatet (kursiverat) på sid 48.

länder; men om det inte skulle inträffa, så vore det hopplöst att tro — härom vittnar både historiens erfarenhet och teoretiska synpunkter — att t. ex. det revolutionära Ryssland skulle kunna hålla stånd emot det konservativa Europa eller att ett socialistiskt Tyskland skulle kunna existera isolerat inom den kapitalistiska världen.”

Som ni ser, har vi här samma teori om socialismens samtidiga seger i Europas viktigaste länder som en regel, vilken utesluter den leninska revolutionsteorin om socialismens seger i ett land.

Självfallet kräves det gemensamma ansträngningar av proletärerna i flera länder för att socialismens *fullständiga* seger, för att en *fullständig* garanti mot det gamla systemets återupprättande skall kunna uppnås. Självfallet skulle Rysslands proletariat inte kunna hålla stånd mot det allmänna trycket, om inte Europas proletariat skulle understödja vår revolution, alldeles på samma sätt som den revolutionära rörelsen i västerlandet inte utan understöd från revolutionen i Ryssland skulle kunnat utveckla sig i den takt, varmed den började utveckla sig efter den proletära diktaturens upprättande i Ryssland. Självfallet behöver vi understöd. Men vad innebär det västeuropeiska proletariatets understöd åt vår revolution? De europeiska arbetarnas sympati för vår revolution och deras beredvillighet att omintetgöra imperialisternas interventionsplaner — innebär allt detta ett understöd, ett allvarligt bistånd? Ja, obetingat. Utan ett sådant understöd, utan ett sådant bistånd inte bara av de europeiska arbetarna utan också av de koloniala och avhängiga länderna, skulle det varit svårt för den proletära diktaturen i Ryssland. Har denna sympati och detta bistånd, i förening med vår Röda armés styrka samt de ryska arbetarnas och böndernas beredvillighet att med sitt liv försvara det socialistiska fosterlandet — har allt detta hittills varit tillräckligt för att slå tillbaka imperialisternas attacker och tillkämpa oss de nödvändiga betingelserna för ett allvarligt uppbyggnadsarbete? Ja, det har varit tillräckligt. Ökar denna sympati eller avtager den? Den ökar ovillkorligen. Har vi alltså gynnsamma betingelser för att inte endast driva den socialistiska hushållningens organisation framåt, utan också för att i vår tur understödja både de västeuropeiska arbetarna och österns undertryckta folk? Ja, det har vi. Om detta vittnar vältaligt den proletära diktaturens sjuåriga historia i Ryssland. Kan det förnekas att ett mäktigt arbetsuppsving redan börjat hos oss? Nej, det kan inte förnekas.

Vilken betydelse kan efter allt detta tillmätas Trotskijs uttalande att det revolutionära Ryssland inte skulle kunna hålla stånd mot det konservativa Europa?

Det kan innebära blott ett: för det första förnimmer inte Trotskij vår revolutions inre kraft; för det andra inser Trotskij inte den oskattbara betydelsen av det moraliska understöd, som vår revolution får av västerns arbetare och österns bönder; för det tredje märker inte Trotskij den inre sjukdom, som nu fräter sönder imperialismen.

I sin iver att kritisera den leninska teorin om den proletära revolutionen har Trotskij utan att märka det grundligt slagit sig själv i sin broschyr ”Ett fredsprogram”, som utkom 1917 och utgavs i ny upplaga år 1924.

Men måhända har även denna broschyr av Trotskij blivit föråldrad och av en eller annan anledning upphört att motsvara hans nuvarande åsikter? Låt oss taga Trotskijs senaste arbeten, som är skrivna efter den proletära revolutionens seger i *ett land*, i Ryssland. Vi tar exempelvis Trotskijs år 1922 författade ”Efterskrift” till den nya upplagan av broschyren ”Ett fredsprogram”. Se här, vad han skriver i denna ”Efterskrift”:

”I 'Ett fredsprogram' upprepas flera gånger påståendet att den proletära revolutionen ej kan föras till ett segerrikt slut inom en nationell ram. För en del läsare kommer detta påstående måhända att synas vederlagt genom vår sovjetrepublikens nästan femåriga erfarenhet. En sådan slutsats skulle

* Hela Trotskij-artikeln finns på svenska på marxistarkivet: [Vad är ett fredsprogram?](#) – Red

dock vara ogrundad. Det faktum att arbetarstaten i ett land, och därtill ett efterblivet land, hållit stånd mot en hel värld, vittnar om proletarietets kolossala styrka, sons i andra, mera utvecklade, mera civiliserade länder kommer att kunna uträtta verkliga under. Men medan vi i politisk och militär mening hävdar vår ställning som stat, har vi inte uppnått, inte ens kommit nära det socialistiska samhällets upprättande... Så länge bourgeoisin innehar makten i övriga europeiska stater är vi tvungna att i kampen mot den ekonomiska isoleringen söka överenskommelser med den kapitalistiska världen; samtidigt kan man tryggt påstå att dessa överenskommelser i bästa fall kan hjälpa oss att läka ett eller annat ekonomiskt sår, att taga ett eller annat steg framåt, men att ett verkligt uppsving för den socialistiska ekonomin i Ryssland blir möjligt *först efter* proletarietets seger i Europas viktigaste länder.”²

Så talar Trotskij. Han försyndar sig uppenbart mot verkligheten och söker hårdnackat att rädda den ”permanenta revolutionen” från slutgiltigt skeppsbrott.

Det visar sig att hur vi än vänder och svänger oss, så har vi inte ”uppnått”, ja, inte ens ”kommit nära” upprättandet av det socialistiska samhället. Det framgår att en och annan satt sitt hopp till ”överenskommelser med den kapitalistiska världen”, men av dessa överenskommelser blir det synbarligen heller ingenting, ty hur vi än vänder och svänger oss, uppnår vi inte ”ett verkligt uppsving för den socialistiska ekonomin”, förrän proletariet segrat ”i Europas viktigaste länder”

Nå, men eftersom segern ännu inte vunnits i västern, så återstår för revolutionen i Ryssland ”valet” att antingen ruttna på rot eller urarta till en borgerlig stat.

Det är inte för ro skull Trotskij redan i två års tid hållit på att tala om att vårt parti ”urartar”.

Det var inte för ro skull Trotskij förra året siade om vårt lands ”undergång”.

Hur skall denna märkvärdiga ”teori” bringas i överensstämmelse med Lenins teori om ”socialismens seger i ett enskilt land”?

Hur skall detta märkvärdiga ”perspektiv” bringas i överensstämmelse med Lenins perspektiv, enligt vilket den nya ekonomiska politiken kommer att ge oss möjlighet ”att bygga upp den socialistiska hushållningens fundament”?

Hur skall denna ”permanenta” hopplöshet bringas i överensstämmelse med exempelvis följande uttalande av Lenin:

”Nu är socialismen inte längre en fråga om en avlägsen framtid eller om någon abstrakt bild eller någon slags helgonbild. I fråga om helgonbilder har vi bibehållit vår gamla, synnerligen ringaktande uppfattning. Vi har dragit in socialismen i vardagslivet och det måste vi ha klart för oss. Det är våra dagars, vårt tidevarvs uppgift. Tillåt mig att till sist uttrycka den förvisningen, att hur svår denna uppgift än är, hur ny den än är i jämförelse med vår tidigare uppgift och hur många svårigheter den än bereder oss — att vi alla tillsammans, inte i morgon men om några år, gemensamt och till varje pris skall lösa denna upp. gift, så att nep-Ryssland blir ett socialistiskt Ryssland.” (Lenin, ”Tal på Moskva-sovjetens plenum”, Samlade verk, b. XXVII, s. 366, ryska.)

Hur skall denna Trotskijs ”permanenta” utsiktslöshet bringas i överensstämmelse med exempelvis följande uttalande av Lenin:

”I själva verket: statens herravälde över alla stora produktionsmedel, statsmakten i proletarietets händer, detta proletariat i förbund med många miljoner mindre och mycket små bönder, tryggheten av detta proletariats ledande roll i förhållande till bönderna o. s. v. — är det inte allt som behövs för att av Kooperationen, av Kooperationen ensam, vilken vi tidigare behandlade som krämaraktig och vilken vi ur en viss synpunkt har rätt att också nu under nep-perioden behandla som sådan — är det inte allt som behövs för att uppbygga det fullständiga socialistiska samhället? Det är ännu inte

² Kurs av mig. J. St

uppbyggandet av det socialistiska samhället, men det är allt som är nödvändigt och tillräckligt för detta uppbyggande.” (Lenin, ”Om Kooperationen”, Samlade verk, b. XXVII, s. 392, ryska.)

Det är tydligt att här inte finns och inte ens kan finnas någon överensstämmelse. Trotskijs ”permanent revolution” innebär ett förnekande av den leninska teorin om den proletära revolutionen, och omvänt — den leninska teorin om den proletära revolutionen innebär ett förnekande av teorin om den ”permanent revolutionen”.

Bristande tro på vår revolutions kraft och kapacitet, bristande tro på det ryska proletariats kraft och kapacitet — det är själva grunden för teorin om den ”permanent revolutionen”.

Hittills har man vanligen framhävt en sida av teorin om den ”permanent revolutionen” — den bristande tron på bonderörelsens revolutionära möjligheter. Nu måste man i rättvisans namn komplettera denna sida med en annan sida — den bristande tron på det ryska proletariats kraft och kapacitet.

Vari skiljer sig Trotskijs teori från mensjevismens ordinära teori, att socialismens seger i ett land, dessutom ett efterblivet, är omöjlig utan att den proletära revolutionen först segrat ”i Västeuropas viktigaste länder”?

I grund och botten är det alls ingen skillnad.

Här är inga tvivel möjliga. Trotskijs teori om den ”permanent revolutionen” är en avart av mensjevismen.

Under senaste tid har unkna diplomater gjort sig breda i vår press och försökt smuggla in den ”permanent revolutionen” som en med leninismen förenlig teori. Naturligtvis, säger de, visade sig denna teori oduglig år 1905. Men Trotskijs fel består i att han den gången löpte i förväg, när han i den situation som rådde år 1905 försökte tillämpa något, som vid denna tid inte kunde tillämpas. Men senare, säger de, exempelvis i oktober 1917, då revolutionen helt hunnit mogna, har Trotskijs teori visat sig vara fullt på sin plats. Det är inte svårt att gissa att den främste bland dessa diplomater är Radek, Behagas det ett citat?

”Kriget öppnade en avgrund mellan bönderna, som strävar efter att tillkämpa sig jord och fred, och de småborgerliga partierna; kriget medförde att arbetarklassen och dess avantgarde — bolsjevikernas parti — fick ledningen över bönderna. Det var inte arbetarklassens och böndernas diktatur som blev möjlig, utan arbetarklassens diktatur, stödd på bönderna. Det som Rosa Luxemburg och Trotskij 1905 framförde mot Lenin (d. v. s. den 'permanent revolutionen'. J. St.), visade sig i verkligheten vara den historiska utvecklingens andra etapp.”

Här finns inte ett ord, som håller streck.

Det är oriktigt att under kriget ”inte arbetarklassens och böndernas diktatur blev möjlig, utan arbetarklassens diktatur, stödd på bönderna”. I själva verket betydde februarirevolutionen 1917 förverkligandet av proletariats och böndernas diktatur i en egenartad sammanflätning med bourgeoisins diktatur.

Det är oriktigt att teorin om den ”permanent revolutionen”, vilken Radek blygsamt förtiger, framfördes 1905 av Rosa Luxemburg och Trotskij. I själva verket framfördes denna teori av Parvus och Trotskij. Nu, tio månader efteråt korrigerar Radek sig själv och anser sig böra okväda Parvus för hans ”permanent revolution”. Men rättvisan kräver att Radek går lika hårt åt Parvus' kompanjon Trotskij.

Det är oriktigt att den ”permanent revolutionen”, som kasserades av 1905 års revolution, visade sig vara riktig under ”den historiska utvecklingens andra etapp”, d. v. s. under Oktoberrevolutionen. Oktoberrevolutionens hela förlopp, hela dess utveckling visade och bevisade det fullständigt grundlösa i teorin om den ”permanent revolutionen”, des fullständiga oförenlighet med leninismens grundsatsar.

Med salvelsefulla tal och unken diplomati kan man inte skyla över den gapande avgrund, som skiljer teorin om den ”permanenta revolutionen” från leninismen.

III. Om några särdrag i bolsjevikernas taktik under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod

För att förstå bolsjevikernas taktik under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod måste man klargöra för sig åtminstone några av denna taktiks speciellt viktiga särdrag. Det är så mycket nödvändigare, som just dessa särdrag inte sällan förbigås i talrika broschyrer om bolsjevikernas taktik.

Vad är det för särdrag?

Första särdraget. När man hör Trotskij, skulle man kunna tro att Oktoberrevolutionens förberedelsehistoria omfattar endast två perioder, rekognosceringsperioden och upprorsperioden, och att allt vad därutöver är, det är av ondo. Vad var aprilmanifestationen 1917? ”Aprilmanifestationen, som gick längre åt 'vänster' än man beräknat, var en rekognosceringsframstöt för att pröva massornas stämning och det inbördes förhållandet mellan dem och sovjetmajoriteten”. Och vad var julidemonstrationen 1917? Enligt Trotskij ”gick saken även denna gång väsentligen ut på en ny, mera omfattande rekognoscering på en ny, högre etapp av rörelsen”. Det är överflödigt att säga, att junidemonstrationen 1917, som organiserades på vårt partis yrkande, så mycket mer, enligt Trotskijs uppfattning, måste betecknas som en ”rekognoscering”.

Det ser således ut, som om bolsjevikerna redan i mars 1917 skulle ha haft en färdig politisk armé av arbetare och bönder, och om de inte satte den i rörelse för upproret vare sig i april, i juni eller i juli, utan bara sysselsatte sig med rekognoscering”, så var det därför och endast därför, att ”rekognosceringsresultaten” då inte gav gynnsamma ”utslag”.

Det är överflödigt att säga att denna förenklade uppfattning av vårt partis politiska taktik inte är någonting annat än en förväxling av vanlig krigstaktik med bolsjevikernas revolutionära taktik.

I själva verket var alla dessa demonstrationer framför allt resultat av massornas spontana påtryckning, resultat av massornas förbittring mot kriget, vilken tog sig uttryck i gatuaktioner.

I själva verket var partiets roll här att organisera och leda massornas spontant framflyttande aktioner i enlighet med bolsjevikernas revolutionära paroller.

I själva verket hade bolsjevikerna inte och kunde inte i mars 1917 ha en färdig politisk armé. Bolsjevikerna höll först på att bilda en sådan armé (och bildade den slutligen i oktober 1917) under klassernas strider och sammanstötningar från april till oktober 1917, skapade den såväl genom aprilmanifestationen, som genom juni- och julidemonstrationerna, genom valen till råjong- och stadsdumorna, genom kampen mot Kornilovupproret och genom sovjeternas erövring. En politisk armé är inte detsamma som en militär armé. Militärledningen går ut i krig med en redan färdigbildad armé till sitt förfogande, medan partiet måste skapa sin armé under själva kampens förlopp, under klassernas sammanstötningar, i den mån massorna själva genom sin egen erfarenhet övertygar sig om att partiets paroller är riktiga, att dess politik är riktig.

Självfallet kastade varje sådan demonstration samtidigt ett visst ljus över dolda styrkeförhållanden, innebar en viss rekognoscering, men rekognosceringen var här inte motivet för demonstrationen, utan dess naturliga resultat.

I sin analys av de händelser, som föregick oktoberupproret och vid jämförelsen mellan dem och händelserna i april — juli, säger Lenin:.

”Ställningen är alls inte densamma som före den 20-21 april, den 9 juni eller den 3 juli, ty då hade vi en *spontan upphetsning*, vilken vi som parti antingen inte kunde få något grepp om (den 20 april) eller höll tillbaka och organiserade till en fredlig demonstration (den 9 juni och den 3 juli). Ty då visste vi mycket väl att sovjeterna ännu inte var våra, att bönderna *fortfarande* trodde på den lieberdan-tjernovska vägen och inte på den bolsjevikiska (upproret), att vi alltså inte kunde ha folkmajoriteten bakom oss och att upproret alltså vore för tidigt.” (Lenin, 'Brev till kamraterna', Samlade skrifter i urval, b. XI, s. 239.)

Det är klart, att man inte kommer långt bara med ”rekognoscering”.

Här var det tydligen inte fråga om ”rekognoscering”, utan om:

1. att partiet under hela förberedelseperioden före Oktoberrevolutionen oavslått i sin kamp stödde sig på den revolutionära massrörelsens spontana uppsving;
2. att det samtidigt som det stödde sig på detta spontana uppsving behöll den oinskränkta ledningen av rörelsen i sina händer;
3. att en sådan ledning av rörelsen gjorde det lättare för partiet att formera en politisk massarmé för oktoberupproret;
4. att en sådan politik nödvändigt måste leda till att Oktoberrevolutionens förberedelse helt försiggick under ledningen av ett parti, bolsjevikpartiet;
5. att en sådan förberedelse av Oktoberrevolutionen i sin tur ledde till att makten efter oktoberupproret befann sig i händerna på ett parti, bolsjevikpartiet.

Oktoberrevolutionens karaktäristiska drag, det första särdraget i bolsjevikernas taktik under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod var sålunda den omständigheten att ett partis, det kommunistiska partiets oinskränkta ledning utgjorde huvudmomentet i förberedelsen av Oktoberrevolutionen.

Det behöver väl knappast bevisas att den proletära diktaturens seger inte skulle varit möjlig under imperialismen utan detta särdrag i bolsjevikernas taktik.

Häri skiljer sig Oktoberrevolutionen fördelaktigt från revolutionen 1871 i Frankrike, där revolutionens ledning var fördelad mellan två partier, av vilka intetdera kan kallas ett kommunistiskt parti.

Andra särdraget. Oktoberrevolutionens förberedelse ägde sålunda rum under ledning av ett parti, bolsjevikpartiet. Men hur utförde partiet denna ledning, i vilken riktning gick den? Ledningen var inställd på att isolera kompromisspartierna som de farligaste grupperingarna under revolutionens utbrottsperiod, isolera socialistrevolutionärerna och mensjevikerna.

Vari består leninismens viktigaste strategiska regel? Den består i erkännandet:

1. att *kompromisspartierna* är det farligaste sociala stödet för revolutionens fiender under den period, då revolutionsutbrottet närmar sig;
2. att det utan dessa partiers isolering är omöjligt att störta fienden (tsarismen eller bourgeoisin);
3. att under revolutionens förberedelseperiod huvudriktningen därför måste bestämmas så, att dessa partier isoleras, att de breda arbetande massorna ryckes ifrån dem.

Under den period, då kampen mot tsarismen pågick, under den borgerligt-demokratiska revolutionens förberedelseperiod (1905-1916), var det liberalt-monarkistiska partiet, kadetternas parti, tsarismens farligaste sociala stöd. Varför? Därför att det var ett kompromissparti, ett parti, som var för en *överenskommelse* mellan tsarismen och folkets flertal, d. v. s. bondemassan i dess helhet. Det är naturligt att partiet då riktade huvudstötarna mot

kadetterna, ty innan kadetterna isolerats kunde man inte räkna med att bönderna skulle bryta med tsarismen, och utan att denna brytning tryggats, kunde man inte räkna med revolutionens seger. Många förstod inte då detta särdrag i den bolsjevikiska strategin. De beskyllde bolsjevikerna för överdrivet ”kadett-äteri” och påstod att bolsjevikernas kamp mot kadetterna ställde kampen mot huvudfienden, tsarismen, ”i skuggan”. Men dessa beskyllningar, som var fullkomligt omotiverade, ådagalade en direkt oförståelse för den bolsjevikiska strategin, vilken krävde att kompromisspartiet måste isoleras *för* att segern över huvudfienden skulle underlättas och komma närmare.

Det behöver väl knappast bevisas att proletariats hegemoni i den borgerligt-demokratiska, revolutionen skulle varit omöjlig utan en sådan strategi.

Under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod förflyttades de kämpande krafternas tyngdpunkt till ett annat plan. Det fanns inte längre någon tsar. Kadettpartiet förvandlades från en kompromissvänlig till en styrande kraft, en imperialismens härskande kraft. Kampen fördes inte längre mellan tsarismen och folket, utan mellan bourgeoisin och proletariats. Under denna period var de småborgerliga demokratiska partierna, socialistrevolutionärernas och mensjevikernas partier, imperialismens farligaste sociala stöd. Varför? Därför att dessa partier vid denna tid var kompromisspartier, partier som var för en överenskommelse mellan imperialismen och de arbetande massorna. Det är naturligt att bolsjevikernas huvudstötarna då riktades mot dessa partier, ty utan att dessa partier isolerades, kunde man inte räkna med att de arbetande massorna skulle bryta med imperialismen, och innan denna brytning tryggats, kunde man inte räkna med sovjetrevolutionens seger. Många förstod inte då detta särdrag i den bolsjevikiska taktiken. De beskyllde bolsjevikerna för ”överdrivet hat” till socialistrevolutionärerna och mensjevikerna och för att de ”glömde bort” huvudmålet. Men hela Oktoberrevolutionens förberedelseperiod vittnar vältaligt om att bolsjevikerna endast genom en sådan taktik kunde trygga Oktoberrevolutionens seger.

Ett utmärkande drag för denna period är att de arbetande bondemassorna ytterligare revolutionerades, att de blev besvikna beträffande socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, att de övergav dessa partier och direkt slöt upp kring proletariats som den enda konsekvent revolutionära kraft, vilken kunde föra landet till fred. Denna periods historia är historien om kampen mellan socialistrevolutionärerna och mensjevikerna å ena sidan och bolsjevikerna å den andra om de arbetande bondemassorna, om att vinna dessa massor. Det som avgjorde denna kamps utgång var koalitionsperioden, kerenskijaden, socialistrevolutionärernas och mensjevikernas avståndstagande från konfiskationen av godsägarjorden, socialistrevolutionärernas och mensjevikernas kamp för att kriget skulle fortsätta, junioffensiven vid fronten, dödsstraffet för soldaterna samt Kornilovupproret. Och utgången avgjordes helt till den bolsjevikiska strategins förmån. Ty utan att socialistrevolutionärerna och mensjevikerna isolerats skulle det varit omöjligt att störta imperialisternas regering, och utan att störta denna regering skulle det varit omöjligt att bryta sig ur kriget. Politiken att isolera socialistrevolutionärerna och mensjevikerna visade sig vara den enda riktiga politiken.

Således — isolering av mensjevikernas och socialistrevolutionärernas partier såsom grundlinje för ledningen av förberedelsearbetet till Oktober — det är det andra utmärkande draget i bolsjevikernas taktik.

Det behöver väl knappast bevisas att utan detta utmärkande drag i bolsjevikernas taktik skulle förbundet mellan arbetarklassen och de arbetande bondemassorna ha hängt i luften.

Det är betecknande att Trotskij i sin ”Oktoberns lärdomar” ingenting eller nästan ingenting säger om detta utmärkande drag i den bolsjevikiska taktiken.

Tredje särdraget. Partiets ledning av förberedelsearbetet till Oktober var således inställd på att isolera socialistrevolutionärernas och mensjevnikernas partier, att lösrycka arbetarnas och böndernas breda massor från dem. Men hur förverkligade partiet konkret denna isolering, i vilken form och under vilken paroll? Den förverkligades i form av massornas revolutionära rörelse för sovjetmakten, under parollen ”all makt åt sovjeterna”, genom kamp för att förvandla sovjeterna från organ för massornas mobilisering till organ för upproret, till maktorgan, till en apparat för den nya proletära statsordningen.

Varför grep bolsjeviker fast just vid sovjeterna som den viktigaste organisatoriska hävstång, som kunde underlätta mensjevnikernas och socialistrevolutionärernas isolering, som var ägnad att driva den proletära revolutionens sak framåt och kallad att leda det arbetande folkets miljonmassor fram till den proletära diktaturens seger?

Vad är sovjeterna?

”Sovjeterna är”, sade Lenin redan i september 1917, ”en ny statsapparat, som för det första ger arbetarna och bönderna en väpnad makt, och denna makt är inte lösryckt från folket som den gamla stående hären utan på det intimaste förbunden med folket; i militärt avseende är denna makt ojämförligt mycket mäktigare än den tidigare; i revolutionärt avseende kan den inte ersättas med någon annan. För det andra ger denna apparat ett så intimt, oupplösligt, lätt kontrollerbart och lätt förnyat samband med massorna, med folkmajoriteten, att det inte ens existerat något liknande i den tidigare statsapparaten. För det tredje är denna apparat, till följd av att dess medlemmar är valbara och kan ersättas enligt folkets vilja, utan byråkratiska formaliteter betydligt mera demokratisk än de tidigare apparaterna. För det fjärde ger den en fast förbindelse med de mest olika yrkesgrupper och underlättar därigenom olikartade reformer av den mest djupgående art och utan byråkrati. För det femte ger den en form för organisering av avantgardet, d. v. s. de förtryckta klassernas, arbetarnas och böndernas mest medvetna, mest energiska, mest utvecklade del, och är på så sätt en apparat, medelst vilken de förtryckta klassernas avantgarde kan höja, fostra, lära och draga med sig dessa klassers hela kolossala massa, som hittills stått alldeles utanför det politiska livet, utanför historien. För det sjätte ger den möjlighet att förknippa parlamentarismens fördelar med fördelarna av en omedelbar Och direkt demokrati, d. v. s. möjlighet att i de valbara folkrepresentanternas personer förena både den lagstiftande funktionen och lagarnas verkställande. I jämförelse med den borgerliga parlamentarismen är detta ett steg framåt i demokratins utveckling, som har världshistorisk betydelse...

Om ej de revolutionära klassernas folkliga skaparkraft hade upprättat sovjeterna, så skulle den proletära revolutionen i Ryssland varit en hopplös sak, ty med den gamla apparaten skulle proletariatet utan tvivel inte kunnat bibehålla makten, 'och en ny apparat kan ej skapas på en gång.'” (Lenin, ”Kommer bolsjeviker att kunna behålla statsmakten?”, Samlade skrifter i urval, b. XI, s. 171-172.)

Därför grep bolsjeviker fast vid sovjeterna som den organisatoriska huvudlänk, vilken kunde underlätta Oktoberrevolutionens organisering och skapandet av en ny, mäktig apparat för det proletära statssystemet.

Med hänsyn till sin inre utveckling genomgick parollen ”all makt åt sovjeterna” två stadier, det första (före bolsjeviker julinederlag, under dubbelväldets tid) och det andra (efter Kornilovupprorets nederlag).

Under första stadiet innebar denna paroll en sprängning av mensjevnikernas och socialistrevolutionärernas block med kadetterna, bildande av en sovjetregering av mensjeviker och socialistrevolutionärer (ty sovjeterna behärskades då av socialistrevolutionärerna och mensjeviker), agitationsfrihet för oppositionen (cl. v. s. för bolsjeviker) och fri kamp mellan partierna inom sovjeterna med den beräkningen att bolsjeviker genom en sådan kamp skulle lyckas erövra sovjeterna och förändra sovjetregeringens sammansättning inom ramen av revolutionens fredliga utveckling. Denna plan betydde naturligtvis inte proletariatets

diktatur. Men den gjorde det utan tvivel lättare att förbereda de betingelser, som var nödvändiga för att säkra diktaturens upprättande, ty i och med att den ställde mensjevikererna och socialistrevolutionärerna vid makten och tvingade dem att i handling realisera sin antirevolutionära plattform, bidrog den till att snabbare avslöja dessa partiers verkliga natur och påskynda deras isolering, deras lösryckande från massorna. Bolsjevikerernas julinederlag avbröt likväl denna utveckling, gav övertaget åt generalernas och kadetternas kontrarevolution och kastade socialistrevolutionärerna och mensjevikererna i kontrarevolutionens armar. Denna omständighet tvang partiet att för en tid slopa parollen ”all makt åt sovjeterna” för att på nytt framföra den under förhållanden, som innebar ett nytt uppsving för revolutionen.

Kornilovupprorets nederlag inledde det andra stadiet. Parollen ”all makt åt sovjeterna” sattes ånyo på dagordningen. Men nu betydde denna paroll inte längre detsamma, som den hade betytt under det första stadiet. Dess innehåll hade grundligt förändrats. Nu betydde denna paroll en fullständig brytning med imperialismen och maktens övergång till bolsjevikererna, ty majoriteten i sovjeterna var redan bolsjevikisk. Nu betydde denna paroll att revolutionen genom upproret direkt leddes hän mot proletariatets diktatur. Ja, än mer, denna paroll innebar nu organisering och statlig utformning av proletariatets diktatur.

Den oskattbara betydelsen av taktiken att förvandla sovjeterna till organ för statsmakten bestod däri, att den lösryckte de arbetandes miljonmassor från imperialismen, avslöjade mensjevikerernas och socialistrevolutionärernas partier som imperialismens verktyg och så att säga förde massorna raka vägen fram till proletariatets diktatur.

Således var politiken att förvandla sovjeterna till organ för statsmakten såsom den viktigaste betingelsen för kompromisspartiernas isolering och den proletära diktaturens seger, det tredje särdraget i bolsjevikerernas taktik under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod.

Fjärde särdraget. Bilden skulle ej vara fullständig, om vi inte toge upp frågan om, hur och varför det lyckades bolsjevikererna att förvandla sina partiparoller till paroller för miljonmassorna, vilka för revolutionen framåt, hur och varför det lyckades dem att övertyga inte endast avantgardet och inte bara arbetarklassens flertal, utan även folkets flertal om riktigheten av sin politik.

Saken är den att om revolutionen verkligen är en folkrevolution, som rycker miljonmassorna med sig, så är inte bara den omständigheten att partiparollerna är riktiga tillräcklig för revolutionens seger. För revolutionens seger kräves ytterligare en nödvändig betingelse, nämligen: att massorna själva på grund av egen erfarenhet övertygat sig om dessa parollers riktighet. Först då blir partiparollerna massornas egna paroller. Först då blir revolutionen verkligen en folkrevolution. Ett av särdragen i bolsjevikerernas taktik under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod består däri, att den riktigt förmådde bestämma de vägar och vändningar, vilka på ett naturligt sätt leder massorna fram till partiparollerna, så att säga till själva revolutionens tröskel, och på så sätt gör det lättare för dem att på grund av egen erfarenhet fatta, pröva och inse dessa parollers riktighet. Med andra ord: ett av särdragen i bolsjevikerernas taktik består däri att den inte förväxlar ledningen av partiet med ledningen av massorna, att den klart ser skillnaden mellan det förra och det senare slaget av ledning, att denna taktik sålunda är vetenskapen inte endast om ledningen av partiet utan också om ledningen av det arbetande folkets miljonmassor.

Ett påtagligt exempel på hur detta särdrag i den bolsjevikiska taktiken framträdde är erfarenheten av konstituerande församlingens inkallande och upplösning.

Som bekant förde bolsjevikererna fram parollen om sovjetrepublik redan i april 1917. Som bekant är konstituerande församlingen ett borgerligt parlament, som står helt i motsättning till sovjetrepublikens principer. Hur kom det sig att bolsjevikererna, när de ställde sovjetrepubliken

som mål, samtidigt krävde av provisoriska regeringen att den omedelbart skulle inkalla konstituerande församlingen? Hur kom det sig att bolsjevikerna inte endast deltog i valen, utan också själva sammankallade konstituerande församlingen? Hur kom det sig att bolsjevikerna en månad före upproret, vid övergången från det gamla till det nya, medgav möjligheten av att för en tid kombinera sovjetrepubliken med konstituerande församlingen?

Det ”kom sig” därav:

1. att idén om konstituerande församlingen var en av de populäraste idéerna bland de breda massorna av befolkningen;
2. att parollen om konstituerande församlingens omedelbara inkallande gjorde det lättare att avslöja provisoriska regeringens kontrarevolutionära väsen;
3. att det för att i folkmassornas ögon beröva idén om konstituerande församlingen dess nimbus var nödvändigt att föra dessa massor med deras krav på jord, fred och sovjetmakt ända fram till konstituerande församlingens murar och på så sätt låta dem stöta ihop med den verkliga och levande konstituerande församlingen;
4. att man endast på så sätt kunde göra det lättare för massorna att på grund av egen erfarenhet övertyga sig om konstituerande församlingens kontrarevolutionära väsen och om nödvändigheten av att fördriva den;
5. att allt detta naturligtvis förutsatte att man kunde tillåta en temporär kombination av sovjetrepubliken och konstituerande församlingen som ett av medlen att komma över och förbi den konstituerande församlingen;
6. att om en sådan kombination genomfördes under förutsättning av att all makt övergick till sovjeterna, den endast kunde innebära att konstituerande församlingen underordnades sovjeterna och förvandlades till ett bihang åt sovjeterna, att den smärtfritt skulle dö bort.

Det behöver väl knappast bevisas att konstituerande församlingens upplösning inte skulle ha gått så obehindrat om bolsjevikerna ej fört en sådan politik, och att socialistrevolutionärernas och mensjevikernas senare aktioner under parollen ”all makt åt konstituerande församlingen” då inte skulle ha gjort ett så dundrande fiasko.

”Vi deltog”, säger Lenin, ”i valen till det ryska borgerliga parlamentet, till konstituerande församlingen i september—november 1917. Var vår taktik riktig eller ej?... Hade inte vi ryska bolsjevikerna i september—november 1917 större rätt än vilka västeuropeiska kommunister som helst att anse, att parlamentarismen var politiskt utlevad i Ryssland? Naturligtvis hade vi det, ty det väsentliga är ju inte, om de borgerliga parlamenten existerat under lång eller kort tid, utan frågan är i vad mån de breda arbetande massorna är (ideologiskt, politiskt och praktiskt) *beredda* att antaga sovjetsystemet och fördriva det borgerligt-demokratiska parlamentet (eller tillåta att det drives bort). Att städernas arbetarklass, soldaterna och bönderna i Ryssland i september—november 1917 till följd av en rad speciella förhållanden var sällsynt beredda att antaga sovjetsystemet och att fördriva det mest demokratiska borgerliga parlament, det är ett fullkomligt obestridligt och fullt konstaterat historiskt faktum. Men inte desto mindre bojkottade bolsjevikerna *inte* konstituerande församlingen utan deltog i valen både före och *efter* proletarietets erövring av den politiska makten.” (Lenin, ”Kommunismens barnsjukdom”, Samlade skrifter i urval, b. XVII, s. 116-117.)

Varför bojkottade de då inte konstituerande församlingen? Därför, säger Lenin, att:

”Till och med några veckor före sovjetrepublikens seger, till och med *efter* denna seger, ett deltagande i det borgerligt-demokratiska parlamentet inte blott ej skadar det revolutionära proletarietet, utan underlättar dess möjlighet att inför de efterblivna massorna bevisa, varför dylika parlament förtjänar att fördrivas, *gör det lättare* att framgångsrikt fördriva dem och *underlättar* den borgerliga parlamentarismens ’politiska bortdöende.’” (Samma arbete, s. 117.)

Det är betecknande att Trotskij inte förstår detta särdrag i den bolsjevikiska taktiken och rynkar på näsan åt "teorin" om att kombinera konstituerande församlingen med sovjeterna och betraktar det som hilferdingeri.

Han förstår inte att när man framfört parollen om uppror och när sovjeternas seger är sannolik, då är medgivandet av en sådan kombination, förknippat med konstituerande församlingens inkallande, den enda riktiga revolutionära taktiken, som inte har någonting gemensamt med den hilferdingska taktiken att förvandla sovjeterna till ett bihang åt konstituerande församlingen, och att en del kamraters felsteg i denna fråga inte ger honom rätt att tadla Lenins och partiets alldeles riktiga inställning beträffande en "kombinerad statsform" under vissa betingelser. (Jfr Lenin, "Brev till kamraterna", Samlade skrifter i urval, b. XI, s. 227.)

Han förstår ej att bolsjevikerna utan denna egenartade politik, genomförd i samband med konstituerande församlingen, inte skulle lyckats vinna folkets miljonmassor på sin sida, och utan att ha vunnit dessa massor skulle de inte kunnat förvandla oktoberupproret till en djupgående folkrevolution.

Det är intressant att Trotskij rynkar på näsan t. o. m. åt orden "folk", "revolutionär demokrati" o. s. v., vilka förekommer i bolsjevikernas artiklar, och att han anser dem vara opassande för marxister.

Trotskij glömmet synbarligen att Lenin, som utan tvivel var marxist, redan i september 1917, en månad före den proletära diktaturens seger, skrev om "nödvändigheten av att all makt omedelbart övergår till *den revolutionära demokratin med det revolutionära proletariatet i spetsen.*" (Lenin, "Marxismen och upproret", Samlade skrifter i urval, b. XI, s. 119.)

Trotskij glömmet synbarligen att när Lenin, som utan tvivel var marxist, citerade Marx' bekanta brev till Kugelman (april 1871), där Marx säger, att den byråkratiskt-militära statsapparatusens krossande är en förutsättning för varje verklig folkrevolution på kontinenten, skrev han svart på vitt följande rader:

"Särskild uppmärksamhet förtjänar Marx' utomordentligt djuptänkta anmärkning, att nedbrytandet av det byråkratiskt-militära statsmaskineriet är 'förutsättningen för varje verklig folk-revolution'. I Marx' mun låter begreppet 'folk'-revolution egendomligt, och de ryska Plechanovanhängarna och mensjevikerna, dessa Struves efterföljare, vilka vill gälla för marxister, kunde kanske förklara detta Marx' uttryck för en 'lapsus'. De har förvandlat marxismen till en så ynkligt-liberal vrångbild, att för dem bara motsättningen mellan borgerlig och proletär revolution och ingenting annat existerar, och även denna motsättning blir i deras upp fattning otroligt steril...

På den europeiska kontinenten utgjorde proletariatet år 1871 inte folkmajoriteten i ett enda land. En 'folk'-revolution, som verkligen drogo in folkmajoriteten i rörelsen, kunde bli en sådan endast genom att omfatta såväl proletariatet som bönderna. Just dessa båda klasser utgjorde då 'folket'. Båda klasserna har det gemensamt att det 'byråkratiskt-militära statsmaskineriet' förtrycker, kväver och exploaterar dem. Att slå sönder detta maskineri, att *krossa det* — det är 'folkets', dess majoritets, arbetarnas och bondeflertalets verkliga intresse, det är 'förutsättningen' för ett fritt förbund mellan de fattiga bönderna och proletärerna, och utan ett sådant förbund är demokratin utan fast grundval och den socialistiska omgestaltningen omöjlig." (Lenin, "Staten och revolutionen", Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 39-41.)

Dessa Lenins ord får man inte glömma.

Sålunda, förmågan att övertyga massorna medelst deras egen erfarenhet om riktigheten av partiets paroller genom att leda dessa massor fram till de revolutionära positionerna såsom det viktigaste villkoret för att vinna de arbetande miljonerna över på partiets sida — sådant är det fjärde särdraget i bolsjevikernas taktik under Oktoberrevolutionens förberedelseperiod.

Jag tror att det sagda är alldeles tillräckligt för att man skall få klart för sig de utmärkande dragen för denna taktik.

IV. Oktoberrevolutionen som världsrevolutionens inledning och förutsättning

Tvivelsutan har universalteorin om revolutionens samtida seger i Europas viktigaste länder, teorin om att socialismens seger är omöjlig i ett land, visat sig vara en konstlad och en inte livsduglig teori, Den ryska proletära revolutionens sjuåriga historia talar inte för denna teori utan mot den. Denna teori måste förkastas inte bara som schema för världsrevolutionens utveckling, emedan den strider mot uppenbara fakta. Ännu mera oantaglig är den som paroll, emedan den inte utlöser, utan binder initiativet i enskilda länder, som tack vare vissa historiska betingelser erhåller möjlighet att självständigt genombryta kapitalets front, emedan den inte stimulerar enskilda länder till aktivt angrepp mot kapitalet, utan till passivitet i förväntan på det "allmänna utbrottets" ögonblick, emedan den inte odlar den revolutionära beslutsamhetens anda bland de enskilda ländernas proletärer, utan en Hamletanda av tvivel: "De andra kanske inte kommer till hjälp". Lenin har alldeles rätt, när han säger att proletariatets seger i ett land är "det typiska fallet", att en "samtidig revolution i flera länder" endast kan vara "ett sällsynt undantag". (Lenin, "Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky", Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 160).

Men den leninska revolutionsteorin inskränker sig som bekant inte bara till denna sida av saken. Den är därjämte en teori om världsrevolutionens utveckling. Socialismens seger i ett land är intet självändamål. Revolutionen i det segrande landet får inte betrakta sig som sitt eget mål, utan som ett stöd, ett hjälpmedel *för att* påskynda proletariatets seger i alla länder. Ty revolutionens seger i ett land, i detta fall i Ryssland, är inte bara en produkt av imperialismens olikmässiga utveckling och fortgående förfall. Den är samtidigt världsrevolutionens inledning och förutsättning.

Utän tvivel är världsrevolutionens utvecklingsväg inte så enkel, som det kunde synas tidigare, före revolutionens seger i ett land, före uppkomsten av den utvecklade imperialismen, som är "tröskeln till den socialistiska revolutionen". Ty det har framträtt en sådan ny faktor som den under den utvecklade imperialismens förhållanden verkande lagen om de kapitalistiska ländernas olikmässiga utveckling, vilken vittnar om att krigiska sammanstötningar är oundvikliga, att kapitalets hela världsfront försvagats och att socialismens seger i enskilda länder är möjlig. Ty det har framträtt en sådan ny faktor som det väldiga sovjetlandet, vilket befinner sig mellan västern och östern, mellan den finansiella utsugningens världscentrum och det koloniala förtryckets arena, ett land, som enbart genom sin tillvaro revolutionerar hela världen.

Allt detta är sådana faktorer (jag bortser från andra, mindre viktiga faktorer), som man ej kan lämna obeaktade vid studiet av världsrevolutionens vägar.

Tidigare trodde man vanligen att revolutionen kommer att utveckla sig så att de socialistiska elementen likformigt "mognar", framför allt i de mera utvecklade, "framskridna" länderna. Nu kräver denna uppfattning väsentliga ändringar.

"De internationella förhållandenas system", säger Lenin, "har nu blivit sådant att en stat i Europa, nämligen Tyskland, förtryckes av segerstaterna. En rad stater, och därtill västerns äldsta stater, har dessutom genom segern kommit i ett sådant läge att de kan utnyttja denna seger till att göra en del oväsentliga eftergifter åt sina förtryckta klasser — eftergifter, som likväl förhåller den revolutionära rörelsen i dessa länder och skapar någonting liknande en 'borgfred'.

"Samtidigt har det visat sig att en hel rad länder: Orienten, Indien, Kina, o. s. v., just till följd av det senaste imperialistiska kriget slutgiltigt kastats ur sina gamla spår. Deras utveckling har definitivt

fått en inriktning som överensstämmer med den allmäneuropeiska kapitalismen. Den allmäneuropeiska jäsningen har börjat hos dem. Och nu är det klart för hela världen att de dragits in i en sådan utveckling, som ej kan undgå att leda till en kris för hela världskapitalismen.”

Till följd härav och i samband härmed ”slutför de västeuropeiska kapitalistiska länderna sin utveckling till socialismen... inte så, som vi tidigare väntat. De slutför den inte genom att socialismen likformigt 'mognar' hos dem, utan genom att en del stater utsuges av andra, genom utsugning av den första av de under det imperialistiska kriget besegrade staterna i förening med utsugning av hela östern. Å andra sidan kom östern slutgiltigt i revolutionär rörelse just till följd av detta första imperialistiska krig och indrogs definitivt i den revolutionära världsrörelsens allmänna virvel.” (Lenin, ”Hellre mindre, men bättre”, Samlade verk, b. XXVII, s. 415-416, ryska.)

Om vi härtill lägger det faktum att det inte endast är de besegrade länderna och kolonierna, som utsuger av segerländerna, utan att även en del av de länder som segrat hamnar innanför de mäktigaste segerländernas, Amerikas och Englands finansiella utsugningsfär; att motsättningarna mellan alla dessa länder utgör en mycket viktig faktor i världsimperialismens upplösningsprocess; att förutom dessa motsättningar även andra mycket djupgående motsättningar finnes och utvecklas inom vart och ett av dessa länder; att alla dessa motsättningar fördjupas och skärpes genom det faktum att den väldiga Sovjetrepubliken existerar sida vid sida med dessa länder — om vi tar allt detta i betraktande, så blir bilden av det internationella lägets säregenhet mer eller mindre fullständig.

Det sannolikaste är att världsrevolutionen kommer att utvecklas genom att en rad nya länder på revolutionär väg lösgör sig från de imperialistiska staternas system, varvid dessa länders proletariat får understöd av de imperialistiska staternas proletariat. Vi ser att det första landet, som lösgjort sig, det första segerrika landet redan understöddes av andra länders arbetare och arbetande massor. Utan detta understöd skulle det inte ha kunnat hålla stånd. Utan tvivel kommer detta understöd att stärkas och växa. Men lika otvivelaktigt är att världsrevolutionens egen utveckling, själva lösgöringsprocessen av en rad nya länder från imperialismen, kommer att försiggå desto snabbare och grundligare, ju grundligare socialismen befäster sin ställning i det första segerrika landet, ju snabbare detta land förvandlas till en bas för världsrevolutionens fortsatta utveckling, till en hävstång för imperialismens fortsatta upplösning.

Om den satsen är riktig, att socialismens slutliga seger i det först frigjorda landet är omöjlig utan samfälliga ansträngningar av proletärerna i flera länder, så är det lika riktigt att världsrevolutionen kommer att utvecklas desto snabbare och grundligare, ju effektivare hjälp det första socialistiska landet ger arbetarna och de arbetande massorna i alla övriga länder.

Vari bör denna hjälp komma till uttryck?

Den bör för det första komma till uttryck däri, att det land som segrat ”gör det mesta möjliga av det som kan genomföras i ett land för att främja, understödja och framkalla revolutionen i *alla länder*”. (Lenin, ”Den proletära revolutionen och renegaten Kautsky”, Samlade skrifter i urval, b. XII, s. 209.)

Den bör för det andra komma till uttryck däri, att ”det proletariat som segrat” i ett land, som ”exproprierat kapitalisterna och hos sig organiserat den socialistiska produktionen skulle ställa sig... *mot* den övriga, kapitalistiska världen, dra med sig de förtryckta klasserna i andra länder, resa uppror mot kapitalisterna där och i nödfall till och med anlita krigsmakt mot utsugarklasserna och deras stater”. (Lenin, ”Om parollen Europas förenta stater”, Samlade skrifter i urval, b. IX, s. 31.)

Det utmärkande draget för denna hjälp från det segerrika landets sida består inte endast däri, att den påskyndar proletärernas seger i andra länder, utan också däri, att den genom att underlätta denna seger tryggar socialismens slutliga seger i det första segerrika landet.

Det sannolikaste är att det under världsrevolutionens utveckling vid sidan av imperialistiska härdar i enskilda kapitalistiska länder och ett världsomfattande system av dessa länder kommer att bildas socialistiska härdar i enskilda sovjetländer och ett världsomfattande system av dessa härdar, samt att kampen mellan dessa två system kommer att fylla världsrevolutionens utvecklingshistoria.

Ty, säger Lenin, ”nationernas fria sammanslutning i socialismen är omöjlig utan att de socialistiska republikerna för en mer eller mindre långvarig och hårdnackad kamp mot de efterblivna staterna.” (Samma arbete.)

Oktoberrevolutionens världsomfattande betydelse består inte endast däri, att den är ett lands storslagna initiativ för att genombryta imperialismens system och att den är socialismens första härd i de imperialistiska ländernas ocean, utan även däri, att den bildar världsrevolutionens första etapp och en mäktig bas för dess fortsatta utveckling.

Därför har inte endast de orätt, som glömmet Oktoberrevolutionens internationella karaktär och förklarar att revolutionens seger i ett land är en rent nationell och endast nationell företeelse. Orätt har också de, som väl har Oktoberrevolutionens internationella karaktär i minnet men är böjda för att betrakta denna revolution som någonting passivt, någonting som endast är kallat att mottaga hjälp utifrån. I själva verket är det så att inte endast Oktoberrevolutionen är i behov av det stöd, som revolutionen i andra länder kan skänka, utan att även dessa länders revolution är i behov av Oktoberrevolutionens stöd för att påskynda och befrämja störtandet av världsimperialismen.

Den 17 december 1924.

Lästips – om ”socialism i ett land”

Trotskyj:

[Tal inför 15:e partikonferensen](#) [1926]

[Teorin om socialismen i ett land](#) [1926]

[Tredje internationalen efter Lenin](#) (kapitel 1) [1928]

[Den permanenta revolutionen](#) (inledningarna, kapitlen 8 och 10) [1929]

[Socialism i ett land?](#) (utdrag ur *Ryska revolutionens historia*, med introduktion) [1930]

[Den förrådade revolutionen](#) (Appendix: ”Socialism, i ett land”) [1936]

Zinovjev: [Om leninismen](#)

Se även:

E H Carr: [Oktobers lärdomar](#) och [Debatten om "socialism i ett land"](#)

Franz Marek: [Stalin om socialism i ett land och världsrevolutionen](#) (ur Mareks bok *Vad Stalin verkligen sagt*)

Max Shachtman: [Vänsteroppositionen tio år: Dess historia och principer](#) (kapitlet ”Teorin om socialism i ett land”)

[Debatt om Trotskijs marxism](#) (främst Monty Johnstones inlägg och Ernest Mandels svar)

Ernest Mandel: [Europas kommunistpartier](#) (särskilt kapitlet ”De beska frukterna av ’socialism i ett land’”)